

Kinderopvang weer voor kinderen

Stabiliteit voorwaarde voor optimaal opgroeien in de kinderopvang

Kinderopvang is vooral een arbeidsmarkt-instrument waarbij de belangen van de werkende ouders voorop staan. Om tegemoet te komen aan de werktijden van ouders moeten kinderdagverblijven zich namelijk steeds flexibeler opstellen. Hierdoor krijgen kinderen te maken met veel wisselende gezichten van begeleid(st)ers maar ook van speelkameraadjes. Dit heeft een negatief effect op de ontwikkeling. Deeltijdgroepen zijn een oplossing, maar dan moeten ouders en kinderopvang wel eerst accepteren dat er grenzen zijn aan de flexibiliteit die kinderopvang aan ouders bieden kan.

Moderne kinderopvang heeft vooral de ouders als klant

In de kinderopvang is een cultuur ontstaan om tegemoet komen aan de wensen van ouders. Zij worden immers als de klant gezien, niet de kinderen. Ouders zijn vaak vrij om te kiezen welke dagen ze opvang wensen. Meestal zijn dit 2 à 3 dagen verspreid over de week. Deze keuzevrijheid maakt het moeilijk om vaste kindergroepen te vormen. Tijdens de eerste groeispurt van de kinderopvang in de jaren tachtig was een vaste groep in de kinderopvang heel gewoon. Kinderdagverblijven schreven min of meer voor op welke dagen in de week ouders hun kind konden komen brengen. Maar sinds de jaren negentig groeide het spanningsveld tussen de twee functies van de kinderopvang: enerzijds een dienstverlenende voorziening voor werkende ouders en anderzijds een pedagogische voorziening voor kinderen. In 2005 ging kinderopvang namelijk de markt op. Die 'markt' hechtte veel belang aan flexibele breng- en haaltijden, aan de mogelijkheid om opvangdagen te kiezen en te verzetten en aan ruime openingstijden. De werkende ouder – de klant – had hier immers behoefte aan. Zodoende zijn de opvangorganisaties zich meer en meer gaan voegen naar de wensen van ouders.

Flexibiliteit voor ouders leidt tot instabiliteit voor hun kinderen

Wat betekent die flexibiliteit van de kinderopvang nu voor de betrokken kinderen? Doordat ouders parttime werken, brengen maar weinig kinderen een volledige werkweek in de kinderopvang door (zie tabel). Ouders willen een deel van de week graag zelf voor hun kind zorgen. De tweede reden voor parttime gebruik van kinderdagverblijven is dat ouders graag hun eigen ouders inschakelen bij de opvang van hun kind. Ook de hogere kosten die dit jaar ingaan, zullen ouders ertoe brengen om alleen professionele opvang te gebruiken als ze het echt nodig hebben. En zo is voor veel kinderen de week verdeeld over kinderdagverblijf, familie, of andere informele opvang, en de eigen ouders. Een klantgericht kinderdagverblijf houdt met al deze factoren rekening. Maar dit maakt het voor de kinderdagverblijven wel lastig om kinderen in een vaste groep te plaatsen. Met als gevolg dat jonge kinderen in de kinderopvang iedere dag met andere speelkameraadjes te maken hebben.

Aantal dagen gemiddeld per week naar kinderdagverblijf

1/2 dag of minder	2,1 %
1 dag	18,0 %
1 1/2 dag	7,7 %
2 dagen	36,8 %
2 1/2 dag	6,0 %
3 dagen	17,9 %
3 1/2 dag	1,2 %
4 dagen	6,7 %
4 1/2 dag	0,8 %
5 of meer dagen	2,8 %
Totaal aantal kinderen	2.771

Bron: Veen et al (2010)

Stabiele omgeving beter voor ontwikkeling

In een stabiele omgeving met steeds dezelfde volwassenen en kinderen om zich heen ontwikkelt een kind zich het best. Kleine kinderen spelen rustiger en geconcentreerder in een groep waarin ze niet telkens opnieuw hoeven wennen aan andere kinderen. Een pedagogisch medewerker kan kinderen gerichter begeleiden in een groep waarin hij/zij de kinderen kent en de kinderen elkaar kennen.

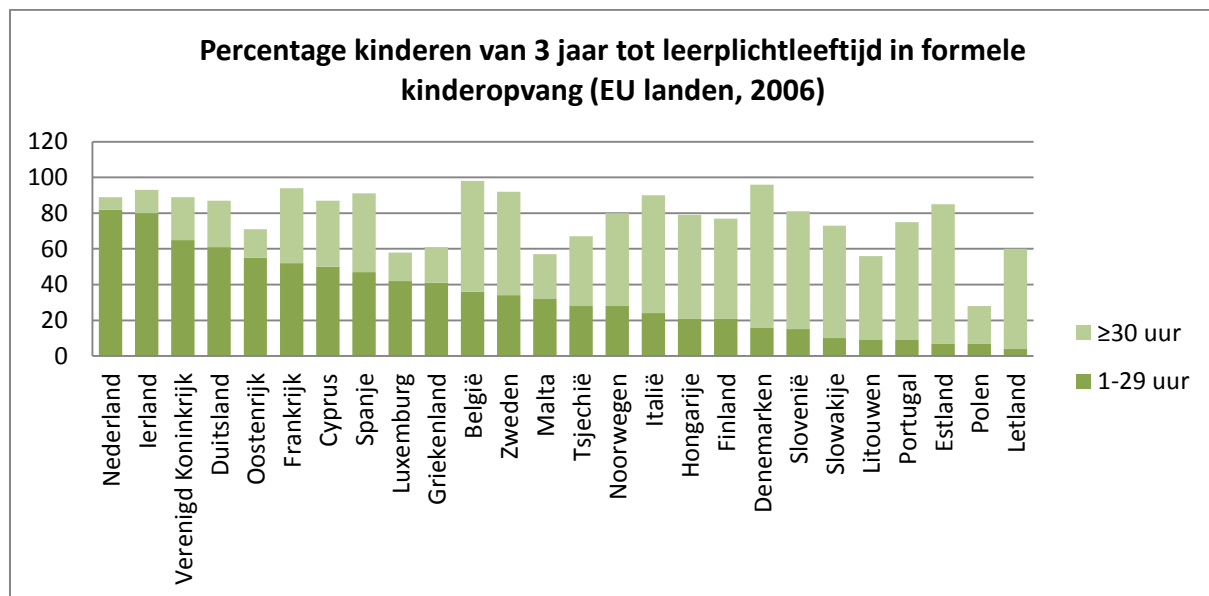
Het is gemakkelijk over het hoofd te zien hoe belangrijk een stabiele omgeving voor het kind is. Kinderen reageren namelijk niet direct negatief op een wisselende omgeving. Ze accepteren de wereld zoals die hen wordt gepresenteerd. Ze reageren bijvoorbeeld niet door te huilen of agressief te doen tegen andere kin-

deren. Daarom is het niet zo gek als ouders en pedagogisch medewerkers concluderen: 'Er zijn hier wel veel wisselingen van personeel en groepen, maar het kind kan er blijkbaar mee omgaan'. Maar ongemerkt moeten de baby's en kleuters zich toch telkens weer aanpassen. Dat kost energie die niet besteed kan worden aan intensief spelen en dat is nu juist zo belangrijk voor de ontwikkeling van een kind.

Ook voor de veiligheid van kinderen is het van belang dat ze te maken krijgen met een vaste begeleiding en dezelfde groep kinderen. Als ouders en kinderen voortdurend andere medewerkers en andere kinderen zien, dan vallen afwijkende situaties namelijk minder op. Terwijl deze een signaal kunnen zijn dat er iets niet goed gaat.

Nederland spant de kroon met parttime gebruik kinderopvang

Nederland is bij uitstek een land van parttime werkende ouders. Daardoor is parttime gebruik van kinderopvang meer regel dan uitzondering. In geen enkel ander EU land is het percentage kinderen dat parttime in de kinderopvang zit groter (zie figuur: donkergroen is het percentage kinderen parttime in opvang, lichtgroen 30 uur of meer). In andere Europese landen zijn stabiele groepen in de kinderopvang veel gemakkelijker te organiseren. Ouders die daar gebruik maken van professionele kinderopvang doen dat meestal fulltime, omdat ze – als ze werken – ook fulltime werken. En zo kunnen kinderen gemakkelijk in een vaste groep worden geplaatst.

Bron: The provision of childcare services. A comparative review of 30 European countries. European Commission's Expert Group on Gender and Employment Issues (EGGE) (2009).

Deeltijdgroepen: het antwoord op de nieuwe werkelijkheid

Er is een oplossing, die rekening houdt met parttime kinderopvang gebruik. Als antwoord op het parttime gebruik moeten kinderdagverblijven deeltijdgroepen instellen. Een deeltijdgroep is een groep die enkele dagen per week open is, zoals bij peuterspeelzalen het geval is. Elk kinderdagverblijf kan zijn aanbod opdelen in een aantal deeltijdgroepen die ieder een beperkt aantal dagen per week functioneren. Een klein kinderdagverblijf kan in plaats van drie fulltime groepen bijvoorbeeld twee tweedagengroepen, twee driedagengroepen en één vijf dagengroep bieden. Als er geen vraag is naar vijf dagen, kunnen ze daarvan ook een eendags- en een vierdagengroep maken. Ouders maken dan een keuze voor een groep met de dagen die hen het beste uitkomen. Als je in deeltijdgroepen denkt, wordt het ook mogelijk om een extra groep te starten op de veelgevraagde dagen: bijvoorbeeld een maandag-, dinsdag- en donderdaggroep. Pedagogisch medewerkers kunnen als vaste begeleider aan zo'n deeltijdgroep verbonden worden.

Bronnen:

- European Commission's Expert Group on Gender and Employment Issues (EGGE) (2009). *The provision of childcare services. A comparative review of 30 European countries*. Luxembourg: Office for Official Publication of the European Communities.
- Kwok, S. en Schreuder, L. (2010). *Fijn je weer te zien. Stabiele groepen in de kinderdagverblijven*. Utrecht/Amsterdam: Nederlands Jeugdinstituut/SWP.
- Veen, a., Roeleveld, J. En Heurter, A. (2010). *Onderwijs en opvang voor jonge kinderen. Deelname aan opvang door driejarige en kwaliteit van onderwijs en opvang voor drie- en vierjarigen*. Den Haag: Onderwijsraad.

Kinderopvang en ouders moeten samen een stabiele omgeving creëren

Het instellen van deeltijdgroepen betekent dat kinderopvangorganisaties grenzen moeten stellen aan de klantvriendelijkheid. Een ouder kan niet meer zelf kiezen, maar moet zich conformeren aan het dagenaanbod van de verschillende deeltijdgroepen. Ouders moeten dus bereid zijn een stapje terug te doen in het belang van hun kind. Als ouders uitgelegd krijgen dat hun kind baat heeft bij een vaste groep zullen ze eerder bereid zijn zich hiernaar te voegen en voor de optimale ontwikkeling van hun kind hun werkdagen aanpassen. Of bijvoorbeeld opa en oma te vragen op een andere dag te komen. Kinderdagverblijven en ouders moeten samen optrekken om voor de kinderen in de opvang een stabiele omgeving te realiseren.

Het Nederlands Jeugdinstituut is het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het werkkterrein van het Nederlands Jeugdinstituut strekt zich uit van de jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugdwelzijn tot opvoedingsondersteuning, jeugdzorg en jeugdbescherming evenals aangrenzende werkvelden als onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten. Voor vragen of advies kunt u contact opnemen met het Nederlands Jeugdinstituut via de afdeling Communicatie (030) 230 63 49. Of kijk op onze website www.nji.nl.